

ה קרה שוב — אותו מחזה שהכנסת כבר ראתה כמותו כמה וכמה פעמים במשך ה-1 שנה האחרונה: בהצבעה הורמו כל הידיים בכנסת, מקיר אל קיר, "בעד", ואילו "נגד" הורמה היד האחת והגלמודה של סיעתנו.

גושא ההצבעה, הפעם: ההחלטה להעביר את תקציב-המדינה לתועלת-הכנסת, לשם הכנתו לקריאה שנייה, עוד לפני שמליאת הכנסת התחילה בכלל בקריאה הראשונה. נוהג זה, המקובל מאז ראשית המדינה, נועד "לחסוך זמן". הוא מבוסס על ההנחה (הנכונה) כי ממילא כל החיכוך בכנסת אינו אלא פורמליות ריקה, ולא כדאי שיביא לביזבוז זמן. שהרי בסוף תאשר הכנסת את התקציב כמו שהוא, מבלי לשנות אפילו אגורה אחת מכל 513,000,000,000 אגורותיו.

שום אופוזיציה לא הצביעה מעולם נגד נוהג זה. כשהצבענו נגדו לראשונה בשנה שעברה, קבענו בכך סימן-דרך פרלמנטרי קטן.

ואיך יוכלנו שלא להצביע נגדו? הרי נוהל זה נותן אישור מפורש לכך כי הכנסת אינה אלא חותמת-גומי בידי הממשלה, לגבי התפקיד העיקרי של כל פרלמנט בעולם: קביעת התקציב. דומני שמחוק למישטרים דיקטטוריים, אין אף פרלמנט בעולם שאינו מכניס שינויים ניכרים בתקציב המוגש לו על-ידי הרשות המבצעת.

יתר על כן: אין לנו אמון בוועדת-הכספים. אין זו כנסת-כתוך-כנסת, שהוקמה במיוחד כדי לחסום בפני כל אופוזיציה אמיתית כל גישה לעניינים החשובים. על פי טכסיס מחוכם, נקבע מראש כי בשלושה המוסדות המרכזיים של הכנסת — ועדת הכספים, ועדת-החוקים-והבטחון והנשיאות — לא תהיה כל נחלה ל"סיעות הקטנות". מייד

כעבור כמה דקות ענה בן-מאיר לקריאת-ביניים על גירושו מהארץ של רוברט סובלן היהודי, ונערכו חילופי-הדברים הבאים:

ישראל בן-מאיר: גם לפני חוקי-השבוע, אם יהודי עבר עבירה פלילית, שרי-הפנים רשאי לטוב להרשות לו להיכנס לארץ.

אורי אבנרי: עבירה פלילית או פוליטית?

ישראל בן-מאיר: עבירה על בסחון-המדינה היא בגידה, וזוהי עבירה פלילית.

אורי אבנרי: גם בגידה במדינה אחרת?

ישראל בן-מאיר: במדינה זו. גם בגידה במדינה אחרת היא בבחינת עבירה פלילית באותה מדינה. אדם הגונב ממישהו אחר ולא ממני — הוא גנב.

אורי אבנרי: ומה דין אדם המבקש מיקלט מדיני?

ישראל בן-מאיר: כבר אמרתי שהסייג הוא לגבי עבירה פלילית.

בזמן שבן-מאיר אמר את דבריו המעניינים, היה האולם כמעט ריק. בשעה 6.15 נכחו: חוק ממנו, היו"ר (דבורה נצר) ואני, רק עשרה ח"כים:

רשימת הנוכחים: המערך: 1 מתוך 49 (דוד הכהן). גח"ל: 3 מתוך 26 (שטרן, ידיד, כהן-צידון). מפד"ל: 2 מתוך 11 (לוי, סנהדראי). רפ"י: 1 מתוך 10 (נבון). ל"ע: 1 מתוך 5 (פינחס רוזן). אגו"י: 1 מתוך 4 (פרוש). רק"ח: 1 מתוך 3 (חביבי). נעדרו לגמרי: מפ"ם, פא"י ומק"י, וגם כל השרים.

אילם לפני המיקרופונים

ה ניגוד בין הסגירה ל"דם" (יהודי) ל"ה בין שימת הדגש על ה"אדמה" של ארץ-ישראל, שהסתמן בחיכוך בין בן-מאיר וסיעתנו, יכול היה לעלות כעבור יומיים שוב. הוא עמד להיות ציר מרכזי בנאום — שלא ננאם.

אותו נאום-שלא-ננאם עורר תקרית היתר-ליחלמחצה בכנסת, ומעשה שהיה, כך היה: שלמה לורנץ (אגו"י) הגיש הצעה-לסדר-היום על בעיית הירידה. בין השאר טען כי הירידה נובעת מחוסר אחידה דתית בארץ, כי הדת קושרת את האדם לארץ.

כבר בראשית נאומו תפסתי את לורנץ בקלקלתו:

שלמה לורנץ: ... הירידה חברי הכנסת, זוהי מכה שאיננה כתובה בתורה. אמנם נזכר בתורה פעמים רבות גירוש מן הארץ, בתורת עונש ... אבל הירידה-מרצון זו מכה שלא כתובה בתורה, ושלא ידעו אבותינו ואבות-אבותינו.

אורי אבנרי: ומה עם אברהם אבינו?

שלמה לורנץ: זו לא היתה ירידה!

אורי אבנרי: כתוב: "ויירד אברהם מצרימה"!

שלמה לורנץ: שם כתוב שהוא היה אנוס על-יפי הדיבור.

יגאל אלון: הוא יצא בשליחות לחוץ-לארץ.

למרות שקר-מוסכם זה על הקשר בין הדת והישיבה בארץ, תמכנו בדברי לורנץ, כי לדעתנו הירידה מהנה סכנה למדינה. דבר-התשובה של יגאל אלון, שהשיב בשם הממשלה ושניסה להרגיע את הרוחות, לא סיפקו אותנו. לדעתנו, חובה היא לכנסת לדון בנושא זהקא במליאה, באונו המדינה כולה.

אך אלון הציע להעביר את העניין לתועדה, ולורנץ הסכים לכך. קספתי ממקומי והצעתי לקיים דיון במליאה, למרות ויתורו של לורנץ. אנשי גח"ל ורפ"י תמכו בדרישתי זו, למרות שהיא עומדת בניגוד להחלטה שנתקבלה לא מכבר בתועדת-הכנסת.

המולה הכללית, קם לורנץ וחזר בו מהסכמתו להעביר את העניין לתועדה. אך היו"ר לא קלט את דבריו, והעמיד להצבעה רק את ההצעה להעביר את העניין לתועדה. נמנעתי מהצבעה ותבעתי זכות לנמק הימנעות זו מן הדוכן. היו"ר מסר לי את רשות-הדיבור, עליתי לדוכן ורציתי להתחיל לדבר, אבל בינתיים קמה שוב המולה ממושכת. אנשי גח"ל תבעו מהיו"ר לערוך הצבעה חדשה, לפי בקשתו המחודשת של לורנץ לדון בעניין במליאה.

יחיתי על הדוכן כמה דקות, באלם, עד שהיו"ר (ישראל ישעיהו) החליט לערוך הצבעה חדשה — לדון במליאה או בתועדה. מיהרתי לרדת מן הדוכן והצבעתי בעד דיון במליאה. בכך ויתרתי על זכותי לנאום — כי במקרה זה ניתנת זכות-הדיבור רק לנמנעים. (הרוב הצביע, כמובן, להוריד את העניין מסדר-היום של המליאה).

ויתור זה שלי על נאום לצורך הצבעה עקרונית עורר גל של קריאות-ביניים ברחבי האולם, כשאחד קורא: "הפסדנו נאום!" והשני ("כ"ע יעקוב חזן, דומני) "הרחחנו נאום!"

הנאום שלא ננאם

א ירו נאמתי את הנאום שהיה בכונתי לנאום, היה הפרוטוקול נראה, בערר, כך: **אורי אבנרי:** כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה.

נמנענו מן ההצבעה כדי למחות נגד ההחלטה שלא לקיים דיון על בעיית הירידה. דבריו של השר יגאל אלון וקא שוכנעו אותנו לגמרי שיש צורך לדון בעניין זה בהרחבה במליאה. כי השר מרגיע, כאשר יש צורך להזעיק ולהרתיע. והיכן אפשר להזעיק ולהרתיע, באונו העם, אם לא במליאת הכנסת?

מדוע מרגיעה אותנו הממשלה? מדוע היא מטשטשת את חוסרת התופעה? מפני שהיא רואה, בצדק, בירידה הבעה של איאמון למישטר. זוהי הצבעה ברגליים, בעלת משמעות נוראה.

המצב צריך להדאג, ואולי להחריד, מי שמפקפק בכך, ילך-נא כמונו לקונסוליה הקנדית, ויראה את התורן שם. ילך נא לדימונה, וישמע מה מדובר שם בבתי-הקפה. הגורם המדרבן לירידה הוא אובדן חזונות-היצירה, ואף חזונות-החיים. המישטר הקיים יצר אוירה של מחנק — אוירה של חוסר-תנופה, חוסר-מנהיגות, חוסר-התלהבות. אוירה זו באה מפני שלמישטר הקיים אין פתרון לבעיות היסוד של המדינה — במישור הבטחוני, במישור הכלכלי, במישור המדיני.

קריאות-ביניים מספסלי המערך: ההשמעות שלך יוצרות את האווירה הזאת! אתה עובר כל גבול!

קריאות-ביניים מספסלי חרות: הפתרון שלך יביא לחורבן המדינה! אתה מביא לאושוויץ!

אורי אבנרי: הדיון במליאה דרוש כדי שנוכל לקרוא מעל דוכן רם זה לכל מי שחולט על ירידה: הצביעו בידיים, לא ברגליים! אם המצב אינו מוצא חן בעיניכם, אל תחליפו את הארץ! החליפו את המישטר!

יש פרשים עמוקים עוד יותר לירידה, וגם עליהם יש לדון בהרחבה. המישטר הקיים

* בראשית י"ב: "ויהי רעב בארץ, ויירד אברהם מצרימה לגור שם, כי כבד הרעב בארץ." ** החלטה זו היא שעורורה בפני עצמה. היא באה לאפשר לחברי הקואליציה לביים הצגות במליאה: איש הקואליציה מגיש הצעה-לסדר-היום ודורש דיון. על פי הידברות מוקדמת, קם השר ומבקש להעביר לוועדה. מגיש ההצעה מסכים לכך אוטומטית, וכך מורד העניין מסדר-היום של המליאה. כל זה בא לתת לחיכים של הקואליציה קצת פרסומת ולאחז את עיני הבריות. שום חיכ אחר אינו יכול להשתתף בוויכוח זה. תבענו כי במקרה זה יוכל חיכ אחר לדרוש שבכל זאת יתקיים הדיון במליאה, ואז תיערך על כך הצבעה. ועדת-הכנסת פסלה הצעה זו.

לאחר מכן ניתנו לסיעות הקטנות השייכות למישטר (כמו הליברלים העצמאיים) מקומות במוסדות אלה באמצעות קנוניה, על חשבון המערך. נשארו בחוץ: הקומוניסטים מצד אחד, והכוח החדש מצד שני.

בסרשת סומרפין כבר הוכח עד כמה יעיל סידור זה. שותפי השעורורה של הלוי דנים בעניין בינם לבין עצמם, בוועדת-הכספים, מבלי שנפריע להם. הדיון על הקציב יערך באותה ועדה לפי אותה שיטה, כשהקואליציה והאופוזיציה הרשמית יושבים בצותא, שבת אחים-גמ"יחד.

איננו יכולים למנוע זאת. אבל אנחנו יכולים להרים את ידנו במחאה — וזאת עשינו. 1 מול 119. (ליתר דיוק: 1 מול 80, כי בהודמנות חגיגית זו נכחו רוב הח"כים הנכבדים).

BLUT UND BODEN

ה עובדה שסיעתנו עומדת מול הכנסת כולה, בבחינת 1 מול 119, סיעת-יחיד מול כל שאר הסיעות מחרות ועד רק"ח, אושרה השבוע גם בצורה אחרת: בנאומו של סגן שרי-הפנים, ישראל בן-מאיר, על חוק האזרחות. נאום זה בא, במאוחר, כסיכום לויכוח שהתנהל כבר לפני כמה שבועות.

באותו ויכוח אנחנו חייבנו את העלייה היהודית, אך התנגדנו לחוק השבות, באשר הוא מפלה רישמית בין יהודי למי שאינו יהודי. כלומר: כגון יש הפליה חוקית רשמית בין בני-אדם לפי מוצא, דת, לאום או גזע, בני-גוד למגילת-העצמאות וגם בניגוד לעקרונות הא"ם.

על כך השיב סגן-השר, בנאום מעניין ר' מחוכם ביותר, לפי מיטב המסורת התלמור-דית. הוא בנה בניין תיאורטי מורכב, בהעמ"ד-דו זה מול זה את העקרון של "זכות הדם" (אזרחות לפי מוצא) והעקרון של "זכות ה"אדמה" (אזרחות לפי מקום הלידה). את חוקי-השבוע וספחיו ביקש להשתית על "זכות הדם".

מי שבקי בתולדות הרייך השלישי יזכור בחודאי, כי הסיסמה **BLUT UND BODEN**, "דם ואדמה", דחקה במובן זה, היתה סיס-מתו העיקרית.

תיאוריה זו מעדיפה את המוצא היהודי על פני השייכות לארץ-ישראל. לדעתנו, יש בכך התנכלות ליצירתה של אומה חדשה, קבועה ומוששרת בארץ, ועידוד המשך קיומה של פזורה יהודית עולמית, שיהודי ישראל הם רק אחד מקיבוציה. אמר סגן-השר הציוני דתי:

ישראל בן-מאיר: ... אני רוצה לר' מר כי זו הפעם הראשונה בתולדות המדינה, שבכנסת נשמעים הירחורים על חוקי-השבוע. חברי-הכנסת אורי אבנרי אמר כי חוק זה יוצר אפליה.

... בוויכוח שהתקיים (על חוקי השבות והאזרחות) ב-1950, אמר חיכ דאז אריה בהיר: "נכון שבחוק האזרחות יש שתי אפי-שרויות לקבל אזרחות: אפשרות אחת, אוטו-מטית, קלה, והיא ניתנת לכל עולה (יהודי) היכול לקבל את האזרחות לפי חוקי-השבוע. לשט כך קמה מדינת-ישראל — כדי לתת לכל עולה יהודי את האפשרות לקבל אזרחות "ישראלית באופן אוטומטי".

על זה הניב (אז) חברי-הכנסת תופיק טובי (כיום רק"ח) בקריאת-ביניים: "אין איש שמתנגד לזה!"

לצערי אני שומע היום שיש איש אחד בכנסת אשר מתנגד לזה. אבל קורים דברים כאלה, ובדמוקרטיה זה מותר.

אורי אבנרי: כבוד סגן-השר, אם המדינה נתנה לאדם — שאיננו יהודי — לעלות לארץ, למה לא יקבל אותו אדם אזרחות באותם התנאים כמו היהודים, לפי התיאוריה של כבוד סגן-השר?

אברהם אבינו